छायया स्त्रिया। चन्द्रमा ज्योत्स्नया यद्वद्विद्युत्वान् विद्युता यथा। अनुव्रजन्ती भर्त्तारं गृहात् पितृवनं मुदा। पदे पदेऽश्वमेधस्य फलं प्राप्नोत्यसंशयम्। व्याल-ग्राही यथा व्यालं बलादुद्धरते बिलात्। एवमुत्क्रम्य दूतेभ्यः पतिं स्वर्गं नयेत् सती। यमदूताः पलायन्ते सतीमालोक्य दूरतः। अपि दुष्कृतकर्माणं समुत्सृज्य च तत्पतिम्। न तथा बिभिमो वह्नेर्न तथा विद्युतो यथा। आयतन्तीं समालोक्य वयं दूताः पतिव्रताम्। तपनस्तप्यतेऽत्यन्तं दहनोऽपि च दह्यते। कम्पन्ते सर्व-तेजांसि दृष्ट्वा पातिव्रतं महः। यावत् स्वलोमसंख्यास्ति तावत् कोट्ययुतानि च। भर्त्रा स्वर्गसुखं भुङ्क्ते रम-माणा पतिव्रता। धन्या सा जननी लोके धन्योऽसौ जनकः पुनः। धन्यः स च पतिः श्रीमान् येषां गेहे पतिव्रता। पितृवंश्या मातृवंश्याः पतिवंश्यास्त्रयस्त्रयः। पतिव्रतायाः पुण्येन स्वर्गसौख्यानि भुञ्जते। शील-भङ्गेन दुर्वृत्ताः पातयन्ति कुलत्रयम्। पितुर्मातुस्तथा पत्युरिहामुत्र च दुःखिता। पतिव्रतायाश्चरणो यत्र यत्र स्पृशेद् भुवम्। तत्रेति भूमिर्मन्येत नात्र भारोऽस्ति पावनी। बिभ्यत् पतिव्रतास्पर्शं कुरुते भानुमानपि। सोमो गन्धवहश्चापि स्वपवित्राय नान्यथा। आपः पतिव्रतास्पर्शमभिलषन्ति सर्वदा। अद्य जाड्यविनाशो नो जातास्त्वद्यापि पावनाः। गृहे गृहे न किं नार्य्यो रूपलावण्यगर्विताः। परं विश्वेशभक्त्यैव लभ्यते स्त्री पतिव्रता। भार्य्या मूलं गृहस्थस्य भार्य्या मूलं सुखस्य च। भार्य्या धर्मफलावाप्त्यै भार्य्या सन्तान-वृद्धये। परलोकस्त्वयं लोको जीयते भार्य्यया द्वयम्। देवपित्रतिथीज्यादि नाभार्य्यः कर्म चार्हति। गृहस्थः स हि विज्ञेयो यस्य गेहे पतिव्रता। यसतेऽन्यः प्रति-पदं राक्षस्या जरयाऽथ वा। यथा गङ्गावगाहेन शरीरं पावनं भवेत्। तथा पतिव्रतादृष्ट्या शुभया पावनं भवेत्" ।"आर्त्तार्त्ते मुदिते हृष्टा प्रोषिते मलिना कृशा। मृते म्रियेत या पत्यौ साध्वी ज्ञेया पतिव्रता" शु॰त॰।

पतिष्ठ त्रि॰ अतिशयेन पतिता इष्ठन् तृणो लोपः अतिश-शयेन पतितरि ऋ॰१०।१६५।५ उदा॰। ईयसुन् पतीयस् तत्रार्थे त्रि॰ पञ्चभीष्म ब्रा॰५।१।१२ उदा॰ स्त्रियां ङीप्।

पतेर पुंस्त्री पत—एर। १खगे उज्ज्वल॰ स्त्रियां जातित्वात् ङीष्। २गन्तरि त्रि॰ ३आढके ४गर्त्ते च पु॰ संक्षिप्तसा॰

पत्काषिन् त्रि॰ पादेन कषति गच्छति कष—णिनि पदादेशः ३त॰। पादेन गन्तरि। भट्टिः ३।४उदाहरणं द्रष्टव्यम्।

पत्तङ्ग न॰ पत्राङ्ग+पृषो॰। रक्तचन्दने (बकम) वृक्षभेदे शब्दर॰। "पत्तङ्गं मधुरं शीतं पित्तश्लेष्मव्रणास्रनुत्। हरिचन्दनवज्ज्ञेयं विशेषाद्दाहनाशनम्" भावप्र॰।

पत्त पु॰ पतत्यनेन पत—बा॰करणे तक् नेट्। पादे "निशी-र्षतो निपत्ततः" अथ॰ ६।१२।१।

पत्तन न॰ पतन्त्यत्र बा॰ आधारे तन। १नगरे महापु-र्य्याम् अमरः २मृदङ्गे हारा॰।

पत्तनाधिपति पु॰ ६त॰। राजभेदे भा॰अ॰ १८६अ॰।

पत्तरङ्ग पु॰ पट्टरङ्ग+पृषो॰। (बकम्) वृक्षे

पत्ति पु॰पद—तिन्। १सेनायाम्। २वीरे विश्वः क्तिन्। ३गतौ (१रथः २गजः ३अश्वाः ५सेनाः) एतत् संख्यान्विते ४सेनाभेदे च स्त्री। "एको रथो गजश्चैको नराः पञ्च पदातयः। त्रयश्च तुरगास्तज्ज्ञैः पत्तिरित्यभिधीयते" भा॰आ॰१अ॰। ५पञ्चपञ्चाशदात्मकनरसैन्ये "नराणां पञ्चपञ्चाशदेषा पत्तिर्विधीयते" भा॰उ॰१५४अ॰।

पत्तिगणक त्रि॰ पत्तिं गणयति गण—ण्वुल् अकारान्तत्वेऽपि याजका॰ ६त॰स॰। पत्तीनां गणयितरि। ततः उद्गात्रा॰ भावे अञ्। पात्तिगणक तद्भावे।

पत्तिन् त्रि॰ पद्भ्यां तेलति तिल—गतौ बा॰ डिन्। पद्भ्यां गन्तरि। "पत्तिनो भुवि चैकस्य गोपस्याल्पबलीयसः" हरिवं॰ १००अ॰।

पत्तिसंहति स्त्री ६त॰। पादाते सेनावृन्दे अमरः।

पत्तूर पु॰ पत—बा॰ ऊर वृद्धूरा॰ निपा॰। १शालिञ्चशाके त्रिका॰ २पत्तङ्गे रक्तचन्दने न॰ शब्दच॰।

पत्त्र(त्र) न॰पत—ष्ट्रन् "झरोझरि सवर्णे" पा॰ वा तलोपः। १वाहनमात्रे २पर्णे ३पक्षिणां पक्षे अमरः। ४लेखना-धारे(पात्) इति ख्याते पदार्थे ५धातुमयपत्राकारे द्रव्ये च "सुवर्णपत्राभरणा च कार्य्या सुलोहपार्श्वद्वयशृङ्ख-लाभिः" ६लिप्यां स्त्री ङीप्। ७तेजपत्रे राजनि॰ "पत्रकं मधुरं किञ्चित्तीक्ष्णोष्णं पिच्छिलं लघु। नि-हन्ति कफवातार्शोहृल्लासारुचिपीनसान्" भावप्र॰। तत्र लिखनाधारपत्रे "षाण्मासिके तु समये भ्रान्तिः संजायते यतः। धात्राक्षराणि सृष्टानि पत्रारूढान्यतः पुरा" ज्यो॰त॰। तस्य रञ्जनं यथा "सुवर्णरूप्यरङ्गाद्यै रञ्जयेत् पत्रमुत्तमम्। सामान्योत्तममध्यानां पत्ररञ्जन-मीरितम्" तत्प्रमाणम् "षडङ्गुलाधिकं हस्तं पत्र-मुत्तममीरितम्। मध्यमं हस्तमात्रं स्यात् सामान्यं